

In memoriam Alfons K.L. Thijs (1944-2014)

Op 14 januari 2014 overleed in Borgerhout emeritus professor dr. Alfons K.L. Thijs na een moedige en ongelijke strijd tegen een zware ziekte die snel en genadeloos toesloeg.

‘Fons’ zoals vrienden en kennissen hem noemden, was mijn collega aan het Departement Geschiedenis van de Universiteit Antwerpen. We startten beide onze loopbaan aan de toenmalige Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius (UFSIA) begin oktober 1971. Fons ging met emeritaat in 2004. Over die periode in zijn leven, 1971-2004, waarvan ik getuige mocht zijn, wil ik vooral schrijven. Dit *In Memoriam* is geen beknopte biografie ¹, maar een terugblik op een periode waarin we elkaar nagenoeg dagelijks zagen en talloze gesprekken met elkaar voerden. Onze respectieve werkplekken op de stadscampus lagen immers op nauwelijks enkele meters van elkaar. Na 2004 bleef Fons actief, onder meer in de Provinciale Commissie voor Geschiedenis, waar ik hem graag bleef ontmoeten. Van hoe ik hem als collega en als mens heb ervaren, wil ik hier een persoonlijk getuigenis brengen.

Toen Fons zijn loopbaan aan de UFSIA startte was hij voor mij geen onbekende. Voordien had ik hem al aan het werk gezien in het Antwerpse Stadsarchief. Hij had zijn kandidaatsdiploma Geschiedenis aan de UFSIA behaald in 1963 en nadien zijn opleiding voortgezet aan de Universiteit van Gent, waar hij bij professor Wilfrid Brulez zijn licentiaatsverhandeling had gemaakt (1965). Die was kwalitatief zo hoogstaand dat ze in 1969 integraal door het *Gemeentekrediet van België* werd gepubliceerd in de reeks *Pro Civitate. Historische uitgaven in -8°*. Bovendien had ze het pad geëffend voor een wetenschappelijke carrière die al in 1966 startte. Als stagiair (1966-1967) en later aspirant (1968-1971) van het FWO - toen nog Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (NFWO) geheten - en als wetenschappelijk medewerker aan het Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis (1967-1968), was Fons immers gedurende vele jaren een vrijwel dagelijkse bezoeker van het Antwerpse Stadsarchief. Toen ik als kandidatuurstudente, later als licentiestudente voor opzoekingen eveneens in de Antwerpse archieven grasduinde, ondervond ik dat ‘mijnheer Thijs’, hoewel nog erg jong, over een enorme expertise beschikte. Ik zag hoe andere bezoekers hem regelmatig om raad vroegen bij hun heuristisch onderzoek, op zijn paleografische kennis een beroep deden en met hem over historische vraagstukken overlegden. Dat maakte grote indruk op mij die de knepen van het vak nog echt moest leren. Het vervulde me met respect en bewondering. Op het einde van de zomer 1971 werden we beide aangesteld in het Departement Geschiedenis van de UFSIA en startten we samen onze academische loopbaan aan de Antwerpse universiteit...mijn waardering voor zijn kennis en kunde bleef de volgende jaren groeien.

Fons Thijs werd aangesteld als wetenschappelijk medewerker aan het Centrum voor Bedrijfs Geschiedenis dat toen onder de leiding stond van Professor dr. Roland Baetens. Voor

bedrijfsgeschiedenis groeide in de jaren 1960-1970 duidelijk belangstelling. Waren voordien in ons land al wel studies over firma's uit het ancien regime verschenen, voor de hedendaagse geschiedenis in het algemeen bestond vóór de Tweede Wereldoorlog zeker aan de universiteiten nauwelijks belangstelling. De 19de- en 20ste-eeuwse economische en specifiek ook bedrijfsgeschiedenis was daardoor nog goeddeels een braakliggend terrein. Toen G. Jacquemyns in 1960 het eerste deel van zijn vijfdelige studie over de financier Langrand-Dumonceau publiceerde stelde hij in de inleiding dat de economische en financiële geschiedschrijving van de hedendaagse periode voornamelijk uitbleef doordat bedrijfsarchief ofwel niet voorhanden was ofwel niet toegankelijk². Dat was beslist een belangrijke reden, maar er was meer. De wetenschappelijke beoefening van de hedendaagse geschiedenis won intussen wel veld, maar historici waren soms te weinig onderlegd op het economische vlak, worstelden met historische boekhouding en werden, als er al bedrijfsarchieven bewaard waren gebleven, vaak geconfronteerd met een massa, vaak erg beschadigd papier die ze eerst moesten ordenen vooraleer ze tot de lectuur en de analyse ervan konden overgaan. Bedrijfsleiders of hun nazaten wensten soms helemaal niet dat onderzoek naar hun nog bestaande of inmiddels al verdwenen bedrijf gebeurde. Anderen waren niet echt geïnteresseerd in de geschiedenis van het eigen verleden, althans niet in een diepgravende wetenschappelijke studie ervan. Sommigen wensten eventueel wel een fraai geïllustreerde, mooi-ogende publicatie die vooral een soort pleidooi *pro domo*, een soort huldeboek was dat eventueel als relatiegeschenk kon dienst doen. Zowel op het archivalische vlak als op het vlak van de bedrijfsgeschiedschrijving was er nog veel werk aan de winkel. Ook de eigenaars van bedrijfsdocumenten moesten er warm voor worden gemaakt hun documenten te bewaren omdat die immers tot het algemeen erfgoed behoren waarvan het belang verder reikt dan het eigen bedrijf³.

Het Centrum stelde zich tot doel de geschiedenis van de ondernemer en het ondernemen te bevorderen. Het zou in de provincie Antwerpen bedrijfsarchieven opsporen, bewaren en inventariseren, een documentatiecentrum uitbouwen en naast de bedrijfsarchieven ook de materiële overblijfsels van het industriële verleden (industriële archeologie) bestuderen. Roland Baetens en Fons Thijs slaagden erin vele bedrijfsarchieven in de provincie Antwerpen die door de eigenaars ervan als 'nutteloos' werden ervaren van de vernietiging te redden. Fons legde zich in het bijzonder toe op het inventariseren van binnengebrachte bestanden: inventarisering is uiteraard een eerste vereiste om zicht te krijgen op de documentatie en om nadien een wetenschappelijk verantwoorde, objectieve bedrijfsgeschiedenis te kunnen schrijven. Hij publiceerde verschillende inventarissen in de *Bijdragen tot de Geschiedenis*⁴. Samen verrichtten Roland Baetens en Fons Thijs in zekere zin pionierswerk, zoals Mevrouw Hilda Coppejans-Desmedt, rijksarchivaris te Gent, dat deed vanuit de archiefwereld. Zij gaf in 1975 de onvolprezen *Gids van de bedrijfsarchieven bewaard in de openbare*

depots van België uit⁵. Pas in 1985 kwam op initiatief van Evence IV baron Coppée en het Algemeen Rijksarchief de ‘Vereniging voor de Valorisatie van Bedrijfsarchieven’ tot stand.

Fons Thijs was de geknipte man om zich voor de bedrijfsarchieven in te zetten. Hij had zich tot dan toe al sterk ingelaten met de studie van nijverheden en ondernemers. In 1965 had hij met een studie over de 17de-eeuwse zijdenijverheid te Antwerpen zijn licentiaatsdiploma aan de Universiteit Gent behaald die, zoals gezegd, in 1969 in boekvorm verscheen⁶. De textielnijverheid intrigeerde hem klaarblijkelijk sterk want talloze artikels wijdde hij aan kamelotververijen, zijde-, scharlaken- en karmozijnververijen en aan de katoendrukkerij te Antwerpen⁷. Die belangstelling voor in het bijzonder de textielnijverheid en voor diegenen die daarin bedrijvig waren geweest liet hem niet los: op dat onderwerp zou hij ook doctoreren. Naast zijn doctoraatsonderzoek dat hij in 1968 definitief had opgestart en waarvoor de Gentse professor Wilfrid Brulez eens te meer als promotor optrad, bleef hij zich toeleggen op de Antwerpse bedrijfsgeschiedenis. Gedreven door de inzet en het enthousiasme, de gedegen archiefkennis en de paleografische vaardigheden van zowel Fons Thijs als Roland Baetens bloeide dan ook het Centrum. Maar Fons zou Fons niet geweest zijn mocht hij zich niet kritisch getoond hebben over (de beoefening van de) bedrijfsgeschiedenis. In 1989 schreef hij dat de bedrijfsgeschiedschrijving een kentering ten goede doormaakte, maar dat opdat die kentering zich definitief zou kunnen doorzetten eerst een paar voorwaarden moesten worden vervuld. *De universiteiten dienen de nodige voorzieningen te treffen opdat de studenten zich desgewenst beter zouden kunnen voorbereiden op de taak van wetenschappelijk werkend bedrijfshistoricus, zo stelde hij en ook, de ondernemers moeten inzien dat enkel de waarheid over hun bedrijven, in alle sereniteit en “sine ira et studio” onderzocht en gepubliceerd, op langere termijn de juiste betekenis van het ondernemerschap voor de samenleving zal duidelijk maken*⁸. Fons Thijs was een man van methode en van nauwgezet bronnenonderzoek. Hij was een kritisch historicus en had een scherp oog voor materiële cultuur. Al die eigenschappen schemeren onder meer door in de titel van een publicatie die hij in 1975 wijdde aan de industriële archeologie, een erkende tak van de archeologie die hij al vlug in zijn research betrok: *Industrial archaeology as a branch of the study of the history of material culture, some theoretical and methodological considerations*⁹.

In 1982 volgde Fons Thijs Roland Baetens op als directeur van het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis. Hij bleef die functie vervullen tot in 1991. Intussen was hij gehuwd met historica Ilse Eggers en vader geworden van Steven. In 1978 was hij gepromoveerd tot doctor in de geschiedenis aan de Universiteit Gent. Zijn doctoraat was kwalitatief en kwantitatief een ware kanjer. De Antwerpse textielindustrie van de late 15de tot de vroege 19de eeuw werd er van naaldje tot draadje onderzocht¹⁰. Het was een indrukwekkend werk dat werd bekroond met een ‘grootste

onderscheiding met felicitaties van de jury'. Ik ben er zeker van dat Fons, in al zijn bescheidenheid, dergelijke grote en terechte waardering niet had verwacht. Maar hij verdiende het! Voor mij moest collega Fons al lang niets meer bewijzen...ik wist dat hij met hart en ziel een groot historicus was! Met zijn doctoraatsstudie sleepte hij in 1981 eens te meer de Geschiedenisprijs van het Gemeentekrediet in de wacht. Hoewel zijn omvangrijke studie slechts in verkorte vorm werd gepubliceerd, lokte ze lovende commentaren uit. De Amerikaanse sociaaleconomisch historicus Robert DuPlessis roemde het werk als *a major work to which scholars will return again and again*¹¹.

Hoewel Fons Thijs zich - ten dele ambtshalve – met bedrijfsgeschiedenis bezighield, was het voor mij duidelijk dat hij daarbij vooral het accent legde op sociale aspecten, meer dan op de zuiver economische aspecten, al zijn beide dimensies van elkaar niet volledig los te haken. Mensen en hun dagelijks leven, de gewone man boeiden Fons uitermate. Dat dankte hij o.m. aan onze beider leermeester professor dr. K. Van Isacker s.J. die, zoals Fons het zelf verwoordde, hem *voor het eerst deed inzien dat de historicus in de geschiedenis de mens en het leven dient te zoeken*¹². Toen hij in 2004 met emeritaat ging besloot het UA-departement Geschiedenis om hem een huldeboek aan te bieden onder de titel *Doodgewoon. Mensen en hun dagelijks leven in de geschiedenis*¹³. In de inleiding ervan wezen de uitgevers erop dat in het rijke oeuvre van Fons de sociale en economische geschiedenis steeds meer een culturele inkleuring kreeg. Zeker vanaf 1991 vertoonde zijn uitgebreide bibliografie¹⁴ steeds meer publicaties in het vlak van de volkskunde en de cultuurgeschiedenis. Van 1996 tot aan zijn emeritaat leidde hij trouwens het Centrum voor Antwerpse Cultuurgeschiedenis aan de UFSIA. Door zijn voorkeur voor de geschiedenis van de gewone man enerzijds en door zijn van jongs af aan bijzondere interesse voor devotieboekjes, devotieprenten, bedevaartvaantjes en religieuze volksprenten verschoof zijn belangstelling inderdaad meer en meer in de richting van de volkskunde, de cultuurgeschiedenis en specifiek ook de boekgeschiedenis. Diverse aspecten van de volkscultuur gaande van poppenspel over loterijen tot religieuze grafiek en het (volks)boek werden nu voorwerp van zijn research. Maar ook op dit terrein manifesteerde Fons Thijs zich als een grootmeester die met acribie archivalische, literaire en iconografische bronnen doorploegde en kritisch analyseerde. Uit de ruim 30 bijdragen die hij onder meer publiceerde in het tijdschrift *Volkskunde*, waarvan hij in 1994 redactielid werd, en de vele lezingen die hij over volkskundige thema's, materiële cultuur of de cultuur van het dagelijkse leven hield, bleken steeds de kwaliteit van zijn onderzoek en de grote passie waarmee hij zijn research had gedaan en de resultaten ervan onder woorden bracht. Dat bleef vanzelfsprekend niet onopgemerkt. Het lag dan ook in de lijn van de verwachtingen dat hij opgenomen werd in de Wetenschappelijke Raad van het *Instituut voor Volkskunde*. Een opmerkelijke erkentelijkheid viel hem te beurt toen hij door de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen werd benoemd tot lid van de Wetenschapscommissie

van het internationaal bekende en befaamde *P.J. Meertens-Instituut*.¹⁵ Fons Thijs engageerde zich in het *Vlaams Centrum voor Volkscultuur*, voorloper van het huidige *FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed* en werd om zijn kunde opgenomen in de *Adviescommissie voor periodieke historische en volkskundige publicaties*, later de *Adviescommissie voor expertisecentra van de Vlaamse Gemeenschap*. Van het *Frans M. Olbrechtsgenootschap*, dat het wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot het brede veld van de volkscultuur stimuleert, was hij jarenlang lid en van 2004 tot 2010 voorzitter¹⁶. Hij was ook gedurende vele jaren bestuurslid van de *Vereniging van Antwerpse Bibliofielen* en lid van de *Vlaamse Werkgroep Boekgeschiedenis*.

Of Fons Thijs zich inliet met bedrijfshistorisch, cultuurhistorisch of volkskundig onderzoek steeds hechtte hij veel belang aan grondig bronnenonderzoek. Hij behoorde nog tot de rasechte historici die geduldig oude documenten ontcijferde, ontzaglijk veel notities maakte, zijn onderzoeksthema in ruimere context plaatste en werk maakte van de precieze verwoording en de vlotte leesbaarheid van zijn teksten. Hij was beslist een trouwe archief- en bibliotheekbezoeker, maar hij bezat ook zelf een oeverloze collectie van boeken, documenten, allerhande curiosa en veel grafiek. Ik herinner me hoe hij regelmatig tijdens de lunchpauze op stap ging en nadien opgetogen terug op de campus arriveerde met één of andere kleinood, een boek of een gravure bijvoorbeeld, in een plastic draagtas! Hij was een bibliofiel in hart en nieren, wellicht grotendeels te danken aan het feit dat zijn vader, Hubert Thijs, destijds in Antwerpen een bekend antiquariaat had. Van in zijn jeugd geraakte Fons in de ban van gedrukte devotionalia en die bleven zijn heel leven lang zijn bijzondere aandacht genieten. Opmerkelijk is dat hij in de jaren 1957-1960 zelf bedevaartvaantjes ontwierp en in druk uitgaf¹⁷. In de bibliotheek van het *Ruusbroecgenootschap*, een met de faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit Antwerpen geassocieerd instituut dat *de wetenschappelijke navorsing van de geschiedenis van de vroomheid – ascese en mystiek – in de Nederlanden van de bekering tot 1750* als missie heeft, was hij 'kind aan huis'. In *Ons Geestelijk Erf*, het driemaandelijks tijdschrift dat door dit genootschap wordt uitgegeven, wijdde Fons Thijs trouwens een interessante bijdrage aan de rijke iconografische collectie van het genootschap¹⁸. Maar Fons kon ook uitgebreid grasduinen in zijn eigen verzameling, die hij niet uit zuivere bezitsdrang aanlegde, maar wel vanuit de ambitie om deze gedrukte devotionalia als historische bron te benaderen en hun betekenis te achterhalen in de context waarin ze waren tot stand gekomen. Door te contextualiseren kwam hij dan toch nog vaak bij aspecten van de bedrijfsgeschiedenis terecht, want hij ging na wie de graveurs, de afzeters of verluchters, de drukkers en de uitgevers waren, hoe de devotieprenten werden verspreid, wat de productiekosten waren, welke lonen en prijzen eraan gekoppeld waren en dies meer¹⁹. Maar behalve voor die sociaaleconomische facetten had hij oog voor de instrumentalisering van deze grafiek in het contrareformatische proces en voor de toe-eigening door consumenten en

later in de 19de en de 20ste eeuw door collectioneers van deze devotionalia als dragers van een decoratieve ideologie²⁰.

Fons Thijs verdiepte zich trouwens in de periode van de Contrareformatie en de problematiek van de Kerk-maatschappij-relatie vanaf de 16de tot het einde van de 18de eeuw. Zijn boek *Van Geuzenstad tot katholiek bolwerk. Maatschappelijke betekenis van de Kerk in contrareformatorisch Antwerpen* dat hij in 1990 publiceerde en dat hij zelf als een 'essay' bestempelde, werd een frisse, vernieuwende synthese die, hoewel ze ook wel kritiek uitlokte, zeer naar waarde werd geschat onder meer omdat ze de te vaak op zichzelf staande kerkgeschiedenis doorbrak. Het werk werd tweemaal bekroond, namelijk met de Prijs voor Letterkunde van de Provincie Antwerpen en een jaar later met de Prijs voor Letterkunde van de Vlaamse provincies.²¹

Fons Thijs was in het vlak van de historische research een duizendpoot. Hij publiceerde (minstens) 6 boeken, 3 tentoonstellingscatalogi, was editor of co-editor van drie verzamelbundels en auteur van ruim 150 artikels. Maar zijn academische opdracht beperkte zich niet tot het onderzoek. Hij doceerde ook. Toen de boven al vernoemde, bekende en erg gewaardeerde sociaalhistoricus Karel Van Isacker s.J. met emeritaat ging, werd Fons Thijs aangesteld hem op te volgen voor enkele opleidingsonderdelen – nieuwste en sociale geschiedenis - in de faculteiten Letteren en Wijsbegeerte en Politieke en Sociale Wetenschappen. Zo werd hij deeltijds, en later voltijds docent. Op 1 oktober 1988 werd hij benoemd tot hoogleraar. Ik heb uiteraard nooit een college van collega Thijs bijgewoond, maar de vele lezingen die hij onder meer voor de Provinciale Commissie voor Geschiedenis en Volkskunde, het Genootschap voor Antwerpse Geschiedenis en de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen waarvan hij lid was heeft gehouden lieten er geen twijfel over bestaan dat hij een boeiend, gedreven spreker was die zijn onderwerpen door en door kende, ze met verve, dynamisch en gepassioneerd bracht en ze bovendien opluisterde met allerlei prenten van uiteenlopende aard en oude publicaties. Hij nam zijn toehoorders op sleeptouw, betrok hen in zijn kritisch denkproces, bracht hen nieuwe inzichten bij en gunde hen, ter illustratie van zijn betoog, een royale kijk op schatten van zijn collectie die hij voor de gelegenheid graag meebracht.

Fons Thijs was een fijne collega. Hij was een man met een grote beroepsernst die kwaliteit hoog in het vaandel droeg en die zeer kritisch uit de hoek kon komen op vergaderingen. Hardnekkig en onverstoort verkondigde hij zijn mening als hij vond dat iets ertoe deed, maar tegelijk was hij ook altijd bereid te luisteren naar ideeën en suggesties van anderen. Fons was ook loyaal, bereidwillig en behulpzaam. Maar tegelijk kon Fons ook heel gesloten zijn. Hij slaagde erin een duidelijke grens te

trekken tussen zijn privéleven en zijn werk op de campus. Die grens heb ik steeds gerespecteerd, maar soms ook betreurd, zeker toen hij ziek werd...Nog vaak denk ik terug aan de vergadering van maart 2013 van de Provinciale Commissie voor Geschiedenis. Terwijl de commissieleden nog wat keuvelden vóór de voorzitter toen de vergadering opende, gaf ik Fons Thijs een boek terug dat ik al lange tijd van hem in bruikleen had. Ik herinner me nog dat ik hem met de nodige verontschuldigen al lachend zei: *beter laat dan nooit!* Fons zei gul dat hij wel wist dat ik het zorgvuldig bewaarde en dat ik het gerust nog mocht bijhouden indien nodig. Ik kon toen niet bevroeden dat het de allerlaatste keer was dat ik mijn goede collega zag. De volgende vergaderingen zou hij wegens ziekte niet meer bijwonen en afscheid heb ik jammer genoeg niet kunnen nemen, maar zijn gulle lach, zijn kloeke stap, zijn joviale manier van begroeten en zijn gedreven spreekvaardigheid zullen mij steeds bij blijven. Ik zal hem blijven gedenken als een bijzonder collega en knap historicus. Fons Thijs werkte de laatste jaren aan een *opus magnum* over de gedrukte propaganda voor bedevaartplaatsen in Vlaanderen van de 16de tot het midden van de 19de eeuw. Het zou een mooie eerbetuiging zijn mocht dit werk nog kunnen worden gepubliceerd.

Helma De Smedt

Universiteit Antwerpen

---

¹ Voor een overzicht van zijn oeuvre zie: H. SOLY, 'Het wetenschappelijk oeuvre van Alfons K.L. Thijs: een voorlopige balans' in: B. BLONDE, B. DE MUNCK en F. VERMEYLEN, *Doodgewoon. Mensen en hun dagelijks leven in de geschiedenis. Liber Amicorum Alfons K.L. Thijs* (Bijdragen tot de Geschiedenis, 87 (2004), afl. 1-2), p. 13-23.

² G. JACQUEMYS, *Langrand-Dumonceau, promoteur d'une puissance financière catholique*, 5 dln., Brussel, 1960-1965, p. 11 : *L' Histoire économique et financière de la Belgique contemporaine reste à écrire. Pareille lacune dans la connaissance du XIXe siècle peut être en partie attribuée à la rareté des archives, de surcroît parfois fermées aux chercheurs.*

³ Fons Thijs kaartte deze problematiek aan in A.K.L. THIJIS, 'Bedrijfs geschiedenis in België: peiling naar de ontwikkeling van mentale achtergronden', in: *Economisch- en Sociaal-Historisch Jaarboek*, 52 (1989), p.31-41.

⁴ O.m. A.K.L. THIJIS, 'Inventaris der papieren van René Goris betreffende de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie (1940-1944)', in: *Bijdragen tot de Geschiedenis*, 55 (1972), p. 115-120; 'Inventaris van het Archief der Antwerpse n.v. "De Handels- en Nijverheidsvereniging" 1900-1969, berustend op het Centrum voor Bedrijfs geschiedenis', in: *Bijdragen tot de geschiedenis*, 57(1974), p.281-286; 'Inventaris van het archief van de verffabriek Stoop en Meeus te Borgerhout (1894-1960)', in: *Bijdragen tot de geschiedenis*, 59 (1976), p.81-84.

⁵ H. COPPEJANS-DESMEDT, *Gids van de bedrijfsarchieven bewaard in de openbare depots van België – Guide des archives d'entreprises conservées dans les dépôts publics de la Belgique* (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën – Archives Générales du Royaume et Archives de l'Etat dans les provinces), Brussel, 1975; H. COPPEJANS-DESMEDT e.a. (eds.), *Bedrijfsarchieven toegankelijk voor het publiek in België – Archives d'entreprises accessibles au public en Belgique* ((Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën – Archives Générales du Royaume et Archives de l'Etat dans les provinces. Gidsen Guides, 41) , Brussel, 1998.

---

⁶ De zijdenijverheid te Antwerpen in de 17de eeuw (Pro Civitate. Historische uitgaven, reeks in -8°, nr. 23), Brussel, 1969.

⁷ Fons Thijs publiceerde o.m. een reeks 'Nijverheids- en familiegeschiedenis' (Vlaamse Stam), 9 dln., Ledeberg – Gent, 1967-1969, over lakenververs, zijdeververs, karmozijnververs, kamelotververs en scharlakenververs en dito bedrijven. Hij wijdde ook diverse bijdragen aan de textielnijverheid van het ancien regime in het algemeen en verder ook aan het kamelotverversambacht, katoendrukkerijen, aan saaiwevers e.d. .

⁸ A.K.L. THUIS, 'Bedrijfsgechiedenis in België', p.40.

⁹ A. THUIS, 'Industrial Archaeology as a branch of the study of the history of material culture, some theoretical and methodological considerations', in: *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*, 6 (1975), 145-156.

¹⁰ A.K.L. THUIS, *Van "werkwinkel" tot "fabriek". De textielnijverheid te Antwerpen (einde 15de - begin 19de eeuw)* (Gemeentekrediet. Historische uitgaven. Reeks in -8°, nr. 69), Brussel, 1987.

¹¹ Cf. recensie in *Bijdragen tot de Geschiedenis*, 72 (1989), p.101.

¹² Cf. de Inleiding in A.K.L. THUIS, *Van "werkwinkel" tot "fabriek"*, p. 12.

¹³ B. BLONDE, B. DE MUNCK en F. VERMEYLEN (eds.), *o.c.*

¹⁴ Voor zijn bibliografie tot 2004 raadplege men: F. VERMEYLEN, 'Bibliografie Alfons K.L. Thijs', in: B. BLONDE, B. DE MUNCK en F. VERMEYLEN (eds.), *o.c.*, p. 25-42. Na 2004 publiceerde Fons Thijs nog diverse tijdschriftartikels, hoofdstukken in boeken, editoriaals en recensies. Men raadplege daarvoor de 'Academische bibliografie' op de website van de Universiteit Antwerpen (www.uantwerpen.be).

¹⁵ Het P.J. Meertensinstituut bestudeert en documenteert de Nederlandse taal en cultuur. Centraal staan de verschijnselen die het alledaagse leven in onze samenleving vormgeven.

¹⁶ Fons Thijs schreef over het Olbrechtsgenootschap en over Frans M. Olbrechts zelf: A.K.L. THUIS, *Het Frans M. Olbrechtsgenootschap heeft geld veil voor volkskundige studies*, Antwerpen, 2008; IDEM, "*La Germanistique mène à tout...*" *Frans M. Olbrechts (1899-1958) in het wereldje van volkskundigen en etnologen*, Antwerpen, 2008; IDEM, 'Mensen van betekenis voor de volkskundige en etnograaf Frans Olbrechts (Mechelen 1899-Aken 1958)', in: *Post factum. Jaarboek voor geschiedenis en volkskunde van de Provinciale Commissie voor Geschiedenis en Volkskunde*, 1 (2009),p.158-176.

¹⁷ Cf. F. VERMEYLEN, *o.c.*, p. 40-42.

¹⁸ A. THUIS en F. LEMMENS, 'De iconografische collectie van het Ruusbroecgenootschap. Een rijke bron voor de studie van de vroomheidsbeleving in de Oude Nederlanden', in: *Ons Geestelijk Erf*, 75 (2001), p. 270-292.

¹⁹ Zie o.m.: A.K.L. THUIS, *Devotie, winst en politiek: achtergronden van de productie van neogotische devotieprenten in Vlaanderen tijdens de tweede helft van de 19de eeuw*, Leuven, 1986; IDEM, *Antwerpen, internationaal uitgeverscentrum van devotieprenten, 17de-18de eeuw* (Miscellanea neerlandica, vol. 7), Leuven, 1993; IDEM, *De steendrukkerij E. Lombaerts-Van de Velde/G. Hutsebaut: een verhaal over de langzame dood van de Vlaamse neogotische devotieprentenproductie*, s.l., 1995; IDEM, 'Brugge en Antwerpen: vijf eeuwen devotieprentenproductie (15de- eerste helft 20ste eeuw)', in: *Provincie Antwerpen. Jaarboek van de Provinciale Commissie voor Geschiedenis en Volkskunde*, 16 (2004-2005), p.204-221; IDEM, *Vera Effigiens? Vindingrijke omgang met drukvormen: productiekosten reducerende beeldmanipulatie bij bedevaartprenten*, s.l., 2011.

²⁰ Zie o.m. A.K.L. THUIS, 'Devotieprenten en het contrareformatorische herkersteningsoffensief in de Zuidelijke Nederlanden', in: *Vlaanderen. Tweemaandelijks tijdschrift*, 41 (1992), p. 148-156; IDEM, 'De opkomst van het verzamelen en bestuderen van bedevaartvaantjes (1853-1922) of: hoe devotionalia "volkskundige" objecten werden', in: *P. DE WIN (ed.), Wijsheid in bescheidenheid. Miscellanea Mechliniensa in honorem Aloysii Jans*, Mechelen, 2002, p. 301-320; IDEM, 'Verzamelaars en producenten van bedevaartprentjes (1853-1970):

---

emotionele omgang met traditioneel religieus erfgoed', in: *Volkskunde. Tijdschrift over de cultuur van het dagelijkse leven*, 111 (2010),2, p. 117-144.

²¹ A.K.L. THIJSS, *Van Geuzenstad tot katholiek bolwerk. Maatschappelijke betekenis van de Kerk in contrareformatorisch Antwerpen*, Turnhout, 1990. Zie ook A.K.L. THIJSS, 'De Contrareformatie en het economisch transformatieproces te Antwerpen na 1585', in: *Bijdragen tot de geschiedenis*, 70 (1987), p.97-124.

Men leze ook de besprekingen respectievelijk van J. ANDRIESEN en E. PUT in *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 105 (1992), p. 658-659; *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 70 (1992), p.1065-1067.